

Глобална борба против коронавирусот и неговиот отпад

Сл1. Посебни канти за Ковид-отпад во Кина (Фото: Nanwan Subdistrict Office)

И покрај успесите во наоѓањето ефикасни вакцини против коронавирусот и најавениот почеток на имунизацијата, очекувањата се дека пандемијата ќе продолжи и во голем дел од 2021 година. Дотогаш ќе мора да продолжи примената на заштитните мерки, меѓу кои се и мерките за безбедно одлагање на ковид-отпадот за да се спречи ширење на заразата и преку него.

Двојни кеси, специјални кеси или кутии, мерки за чување на отпадот 72 часа пред фрлање, честа дезинфекција на корпите и камионите, се само дел од мерките што низ светот се спроведуваат за да се намали опасноста од пренесување на вирусот преку потенцијално контаминираниот отпад (користени маски, шамивчиња, средства за заштита, користени и фрлени предмети од лица што се позитивни или во изолација итн.).

Голем број земји уште во раната фаза на пандемијата увидоа колку таа го зголемува проблемот со создавањето опасен отпад. Во кинескиот град Вухан, на пример, кој стана познат во светот како местото од каде што почна ширењето на вирусот, количествата медицински отпад што се создавале се зголемиле од 50 на 250 тони дневно, уште во раната фаза на пандемијата. Најголем удел во тоа имала зголемената употреба на средства за лична заштита и хигиена.

Ова драстично зголемување на и онака големиот глобален проблем со справувањето со отпадот предизвика многу земји да преземат дополнителни мерки за да ја зголемат ефикасноста на нивните системи и да не дозволат отпадот, освен проблем за животната средина, да стане и извор на зараза од Ковид-19. Според анализата што ја направи Програмата за животна средина на Обединетите нации (УНЕП), планетата се соочува со речиси идентичен проблем насекаде – зголемени количества мешан отпад (ризичен и неризичен заедно), повеќе пластика, како и поголемо фрлање потенцијално контаминирани материјали, каде што освен маските и ракавиците се и газите, шамивчињата и други предмети. проблемот е посебно голем во земјите во развој, каде што и претходно немало воспоставено ефикасни системи за управување со отпад.

Препораките од УНЕП се: отпадот од домаќинствата поврзан со Ковид-19 да се одделува и пакува во двојни кеси и да се спречат собирачите на стар отпад во овој период да претураат по контејнерите, односно тие да стојат затворени цело време и да се празнат редовно. Од земјите кои беа опфатени во анализата на УНЕП, некои презеле и посериозни мерки. Јужна Африка има воведено одделување на опасниот од неопасниот отпад и во домашни услови, а во Мексико се користат посебни метални или пластични садови кои се затвораат, за секој отпад што може да биде заразен, каде што освен средствата за лична заштита спаѓаат и други предмети кои ги користеле граѓаните кои се позитивни или во изолација.

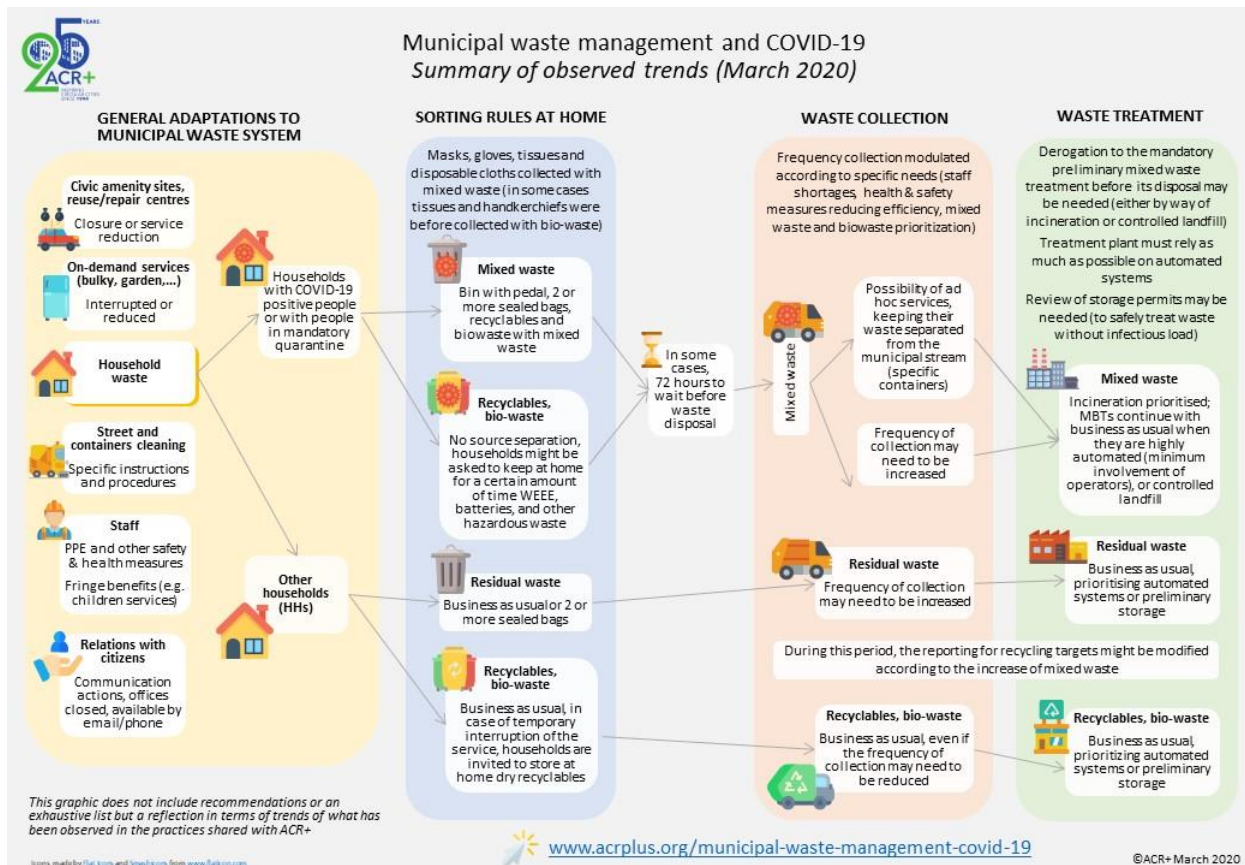
Голем напредок, според Светската организација, е што пандемијата придонела насекаде во светот да се зголеми свеста за ризиците што ги носи несоодветно третирањето медицински и друг опасен отпад. Тоа придонело многу земји да ги зголемат капацитетите за неговиот третман, преку горење или стерилизација на висока температура со пара.

„Идеалното решение е секој потенцијално заразен отпад да се става во запечатена кеса или во двојна кеса и да се третира посебно од другиот отпад. Ако тоа не е можно, тогаш целиот отпад од домаќинството треба да се става во двојни кеси. Ако е потребно, властите треба да му доставуваат на населението посебни кеси, со соодветна дебелина, за во нив да ги става потенцијално опасните материјали“, се вели во студијата, на која работеле над 30 научници од светот.

Според Европскиот центар за спречување болести, нема цврсти докази за тоа колку несоодветното постапување со отпадот придонесува за поголемо ширење на заразата со Ковид-19, но се согласни дека дополнителни заштитни мерки при собирањето треба да се преземат.

Асоцијацијата на градови и региони за одржливо управување со ресурси (меѓународна мрежа на локални управи и организации со седиште во Брисел) препорачува дека е неопходно луѓето кои се во карантин или се лекуваат во домашни услови да го зголемуваат количеството на отпад за фрлање наспроти отпадот што го рециклираат, а кога е можно, треба да го чуват

домашниот отпад 72 часа пред да го исфрлат. Другите домаќинства, пак, треба да одделуваат како и обично, со тоа што отпадот поврзан со мерките за лична заштита треба добро заштитен во двојни кеси да го ставаат заедно со отпадот за фрлање. Сето тоа понатаму треба да се гори во инценератори.

Сл2. Шема за собирање отпад во услови на пандемија (Извор: ACR+)

Двојни кеси и одвоени садови за ковид-отпад препорачува и Европската комисија во нејзината анализа за управувањето со отпадот во време на пандемија издадена уште во април, во раната фаза од ковид-кризата.

Во Европа, сепак има пракса на посебен третман на Ковид-отпадот во однос на другиот отпад. Студија спроведена во регионот Силесија во Полска (каде што живеат околу осум милиони жители) покажала дека околу 80 проценти од општините во тој дел од државата вовеле посебни мерки за да се собираат средствата за лична заштита и да не се мешаат со обичниот отпад. Меѓу другото, биле воведени кеси со посебни ознаки, одделни возила за директен транспорт на тие кеси до инценераторите, редовна дезинфекција на кантите, контејнерите и на возилата, како и зголемен број работници и опрема ангажирани од комуналните претпријатија.

Во студијата, објавена од Универзитетот на Силесија во септември 2020 година, се нагласува важноста на јавната свест и јавната информираност за справувањето со Ковид-отпадот. Така, било утврдено дека во пораните фази на активностите за одделно третирање на

овој вид отпад, дури 42 отсто од анкетираните жители на регионот одговориле дека ги фрлаат заштитните средства заедно со другиот домашен отпад. Тоа за локалните власти било јасен показател дека треба да ги засилат кампањите за информирање на граѓаните како да се ослободат од искористените заштитни средства кои што можат да претставуваат ризик за околината и за нивните сограѓани.

Сл3.Европол откри големи неправилности во одлагањето на Ковид-отпадот (Фото: Европол)

Сепак, во управувањето со ковид-отпадот има и многу неправилности. Најдобар доказ за тоа е операцијата наречена „Ретровирус“ што ја спроведе Европол. Според соопштение од европската полиција, биле направени околу 280 илјади инспекции и уапсени 102 лица поради несоодветно постапување со опасниот отпад. Нашата држава била триесетте земји каде што била спроведена операцијата, но засега нема информации за уапсени или казнети лица и претпријатија тука.